

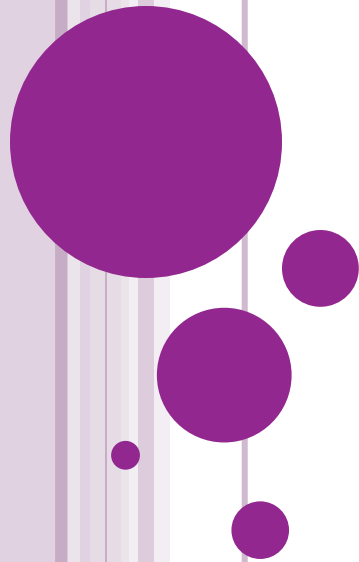
انجمن جاوا کاپ تقدیم می کند

دوره برنامه نویسی جاوا

برنامه نویسی شیء گرا

OBJECT ORIENTED PROGRAMMING (OOP)

صادق علی اکبری

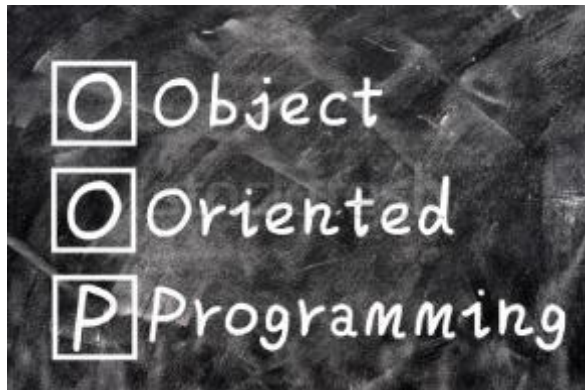

- کلیه حقوق این اثر متعلق به انجمن جاواکاپ است
- بازنشر یا تدریس آن چه توسط جاواکاپ و به صورت عمومی منتشر شده است، با ذکر مرجع (جاواکاپ) بلامانع است
- اگر این اثر توسط جاواکاپ به صورت عمومی منتشر نشده است و به صورت اختصاصی در اختیار شما یا شرکت شما قرار گرفته، بازنشر آن مجاز نیست
- تغییر محتوای این اثر بدون اطلاع و تأیید انجمن جاواکاپ مجاز نیست

سرفصل مطالب

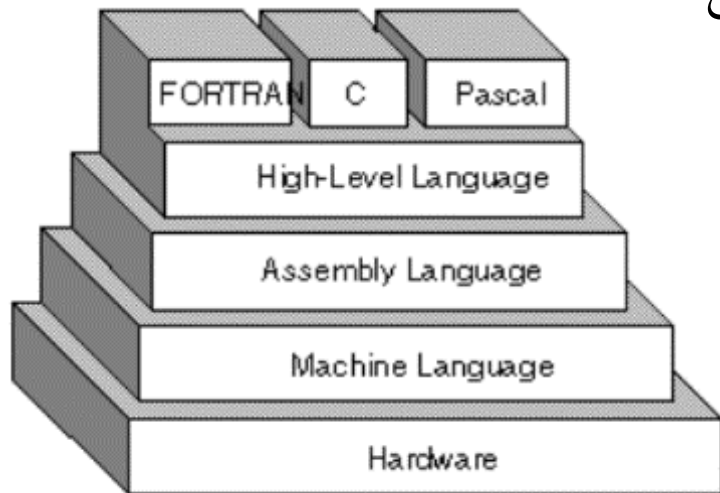
- برنامه نویسی شیء گرا
- Object Oriented Programming (OOP)
 - کلاس، شیء، ویژگی ها و متدها
 - مفهوم واسط (interface)
 - مفهوم محصور سازی (Encapsulation)
 - نوشتن و استفاده از اولین کلاس

رویکرد شیء‌گرا

پیشینه زبان‌های برنامه‌نویسی

- زبان ماشین
- اسمبلی: نامگذاری برای دستورات عددی زبان ماشین
- زبان‌های سطح بالا
 - مانند Fortran, Basic, C
 - ساختارهایی نزدیک‌تر به زبان انسان دارند
 - مثل حلقه، شرط و ...
 - از زبان ماشین و اسمبلی سطح بالاتر هستند
 - این رویکرد، پیشرفتی بزرگ بود
- اما همچنان برنامه‌نویس باید تحت ساختارهای کامپیوتر فکر کند
 - حتی با وجود زبان‌های سطح بالا
 - بهتر است برنامه‌نویس به جای ساختار کامپیوتر، به ساختار مسأله فکر کند

فضای مسأله و فضای راه حل

- برنامه نویسی = ایجاد یک راه حل نرم افزاری برای یک موضوع واقعی
- مثال: نرم افزاری برای مدیریت کتابها و اعضا در یک کتابخانه
- فضای مسأله (Problem Space)
 - فضایی که در آن مسأله وجود دارد: مثل کتابخانه
 - مؤلفه های فضای مسأله ی کتابخانه: کتاب، عضو، قفسه، امانت و ...
- فضای راه حل (Solution Space)
 - فضایی که راه حل در آن ایجاد می شود: یک برنامه به زبان جاوا برای مدیریت کتابخانه
 - مؤلفه های فضای راه حل کتابخانه: : پروژه، برنامه، متغیر، تابع
- برنامه نویسی = تلاش برای انجام نگاشت بین فضای مسأله و فضای راه حل

رویکرد شیء‌گرا

اشیاء در مسأله کتابخانه:
یک کتاب،
یک عضو،
یک قفسه و ...

- به مسأله کتابخانه فکر کنید:

- عناصر برنامه شما چه چیزهایی هستند؟
- ما درباره توابع و متغیرها فکر می‌کنیم ...

- **رویکرد شیء‌گرا (Object Oriented) :**

- به برنامه‌نویس اجازه می‌دهد که عناصر فضای مسأله را نشان دهد
- از مفاهیم و اصطلاحات همان مسأله در برنامه‌ای که می‌نویسد استفاده کند

- **شیء (Object) :**

- موجودیت‌هایی که در فضای مسأله هستند
- و در فضای راه حل (برنامه‌ها) هم دیده می‌شوند

● Object Oriented Programming

- برنامه‌هایی می‌نویسیم که با زبان فضای مسأله وفق پیدا می‌کنند
 - با کمک افزودن انواع جدید داده برای اشیاء همان مسأله
 - انواع داده محدود به آنچه زبان فراهم کرده، نیست
 - نوع داده «کتاب» و «قفسه» در کنار انواع ساده (مثل `int` و `char`)
- وقتی برنامه را می‌خوانید، کلماتی می‌بینید که در مسأله معنا دارند
 - یک کتاب، یک عضو، امانت یک کتاب به یک عضو، و ...
- این انتزاع، زبان را بسیار انعطاف‌پذیر و قوی می‌سازد

زبان‌های شیء‌گرا

● Smalltalk

● یکی از اولین زبان‌های شیء‌گرای موفق

● یکی از زبان‌هایی که الهام‌بخش جاوا بوده است

● C++

● C#

● Java

شیء‌گرایی در برابر رویکرد رویه‌ای

- عناصر برنامه‌نویسی شیء‌گر: اشیاء + تبادل پیام بین اشیاء
- عناصر برنامه‌نویسی رویه‌ای: توابع + متغیرها + فراخوانی تابع
- تفاوت به نحوه فکر کردن در زمان برنامه‌نویسی:
- فکر کردن درباره اشیاء و رابطه بین اشیاء : روش شیء‌گرا
- فکر کردن درباره حافظه، ساختار کامپیوتر و .. : روش رویه‌ای
- تا قبل از این جلسه، عملاً با رویکرد رویه‌ای برنامه می‌نوشتیم

Procedural Programming and Object Oriented Programming

مشخصات برنامه‌نویسی شیء‌گرا

● «آلن کی» برنامه‌نویسی شیء‌گرا را در پنج ویژگی اصلی خلاصه می‌کند:

1. هر چیز، یک شیء است

2. یک برنامه مجموعه‌ای از اشیاء است

○ که با ارسال پیام به هم،

○ به یکدیگر می‌گویند که چه کاری انجام دهند

3. هر شیء، حافظه اختصاص یافته به خود را دارد

○ که از اشیاء دیگر ساخته شده است

○ (حالت شیء)

4. هر شیء دارای یک نوع است

5. همه اشیای از یک نوع خاص می‌توانند پیام‌های مشابه دریافت کنند

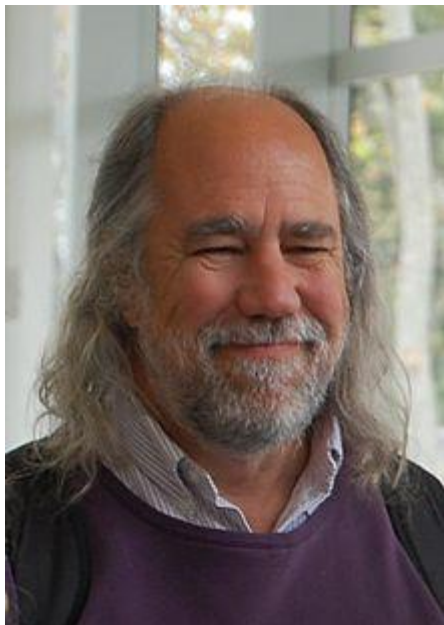

Alan Kay

توصیف بوج از شیء

State
Behavior
Identity

Grady Booch

- یک شیء، متشکل از وضعیت، رفتار و هویت است
- بوج، «هویت» را به توصیف اضافه کرده است
- هر شیء، ویژگی‌هایی دارد
 - که وضعیت (حالت) شیء را تعیین می‌کند
 - مثلاً: یک عضو کتابخانه، ویژگی‌هایی چون نام، سن و ... دارد
- هر شیء متدهایی دارد
 - رفتارهایی از خود نشان می‌دهد
 - مثلاً: رفتار «امانت گرفتن کتاب» برای شیء «عضو»
- و هر شیء، منحصر به فرد است: هویتی متمایز دارد
 - حتی اگر دو شیء «وضعیت» یکسان داشته باشند
 - آدرس منحصر به فرد در حافظه

مفاهیم برنامه نویسی شیء گرا

شیء (Object)

- موجودیت‌هایی که در فضای مسأله دیده می‌شوند
- کتابخانه:
- کتاب «شاهنامه»، آقای «علی علوی» (عضو)
- بازی فوتبال:
- علی کریمی، فرهاد مجیدی، ورزشگاه آزادی، توپ
- برنامه بانکی:
- مریم علوی (مشتری)، شعبه آزادی

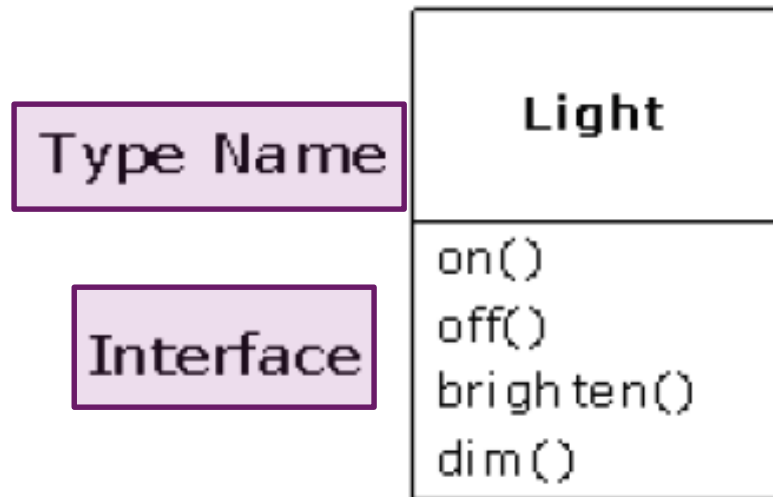
کلاس (Class)

- نوع، رده، یا دسته‌ای از اشیاء که «ویژگی‌ها» و «رفتار» مشابه دارند
- هر کلاس، نمونه‌های مختلفی (اشیاء) دارند
- کتابخانه: کتاب، عضو، قفسه
- بازی فوتبال: بازیکن، تیم، ورزشگاه
- برنامه بانکی: مشتری، شعبه، حساب
- هر کلاس، رفتار (Behavior) و ویژگی‌هایی تعریف می‌کند (Property)
 - هر شیء از این کلاس دارای این ویژگی‌ها و رفتارهاست
 - مثال: عضو کتابخانه
 - ویژگی‌ها: نام، سن، شغل
 - رفتارها: امانت گرفتن کتاب

نمایش یک لامپ حسابی

UML Class Diagram


```
Light lt = new Light();  
lt.on();
```


شخص در یک سیستم آموزشی

Person
- name : String - phoneNumber : long
+ showInformation() + setName(name: String) + getName() : String + setPhoneNumber(num: long) + getPhoneNumber() : long

```
Person person1 = new Person();  
person1.setName("Taghi Taghavi");  
person1.setPhoneNumber(66166601L);  
person1.showInformation();
```


کنترل دسترسی

- در طراحی کلاس‌ها: می‌توانیم دسترسی به بخش‌هایی از کلاس را محدود کنیم
- بخش‌های عمومی (Public) و خصوصی (Private) در کلاس
- استفاده‌کننده از کلاس فقط می‌تواند از بخش‌های عمومی آن استفاده کند
- منطقه عمومی واسط کلاس (interface) را نشان می‌دهد
- بخش‌های خصوصی، داخل همان کلاس قابل استفاده هستند
 - ولی توسط کلاس‌های دیگر، لزوماً قابل استفاده نیستند
- بخش‌های خصوصی، از دید استفاده‌کنندگان پنهان است
 - پیاده‌سازی پنهان (implementation hiding)

محصول سازی (Encapsulation)

- محصولات: تعریف ویژگی‌ها و رفتارها + پنهان سازی پیاده سازی
- لفاف بندی یک مفهوم در فضای مسأله در قالب یک کلاس از اشیاء

- تعریف کلاس‌هایی جدید با واسط‌های عمومی و پیاده‌سازی‌های پنهان دارند

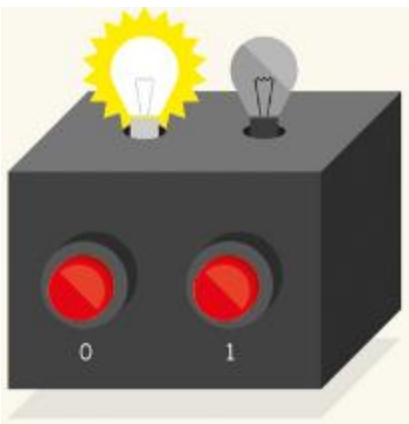
- محصولات: تعریف نوع (کلاس) + تعریف واسط کلاس (نحوه استفاده از کلاس)

- محصول (کلاس) مثل یک جعبه سیاه (Black Box) خواهد بود

- که فقط به شکل خاصی از آن می‌توان استفاده کرد

- بسیاری از محصولات تجاری محصولات محصور سازی شده‌اند

- تلویزیون، تلفن همراه، ...

چرا محصور سازی؟

- بهره‌برداری و استفاده ساده‌تر
- استفاده‌کننده درگیر جزئیات پیاده‌سازی نمی‌شود
- پیاده‌سازی باز ممکن است به استفاده اشتباه منجر شود
- پنهان‌سازی پیاده‌سازی، بروز خطا را کاهش می‌دهد
- این نحوه طراحی، زیباتر است

Implementation

Interface

واسط (Interface)

- هر شیء می تواند رفتارهای خاصی از خود نشان دهد
- درخواست های خاصی را پاسخ دهد

• واسط شیء:

- مجموعه رفتارهایی که برای یک شیء قابل فراخوانی است
- مثلاً «امانت داده شدن»، بخشی از واسط کلاس کتاب است
- هر کتاب رفتار امانت داده شدن دارد
- مثال: رفتار «امانت داده شدن» برای کتاب «شاهنامه» فراخوانی می شود
- واسط هر شیء در کلاس (نوع) شیء مشخص می شود

نحوه تعریف کلاس

- تعیین نام کلاس
- تشخیص ویژگی‌ها (Property)
 - هر شیء از این کلاس، چه ویژگی‌هایی دارد؟
 - هر ویژگی را به صورت یک متغیر کلاس تعریف می‌کنیم
- تشخیص کارکردها (Method)
 - هر شیء از این کلاس، چه کارکردهایی دارد؟
 - چه عمل‌هایی انجام می‌دهد؟ چه پیام‌هایی را می‌پذیرد؟
 - هر کارکرد را به صورت یک متد در کلاس تعریف می‌کنیم

مثال: مستطیل

- مثال: می خواهیم نوع موجودیت **مستطیل** را محصورسازی کنیم
- هر مستطیل چیست؟
 - یک شیء
 - که دارای طول و عرض است (ویژگی‌ها)
 - امکان تعیین طول و عرض دارد (رفتار)
 - امکان محاسبه محیط و مساحت دارد (رفتار)

تعريف كلاس مستطيل

```
public class Rectangle {
```

```
private int width, length;
```

منطقه خصوصی:
پياده سازي پنهانی

```
public void setWidth(int w) {  
    width = w;
```

```
public void setLength(int l) {  
    length = l;
```

منطقه عمومی:
واسط (interface)

```
public int calculateArea() {  
    return width*length;
```

```
public int calculatePerimeter() {  
    return (width+length)*2;
```

```
}
```


چگونه از کلاس مستطیل استفاده کنیم؟

شیء (Object)

```
Rectangle rect = new Rectangle();
```

```
rect.setWidth(2);
```

```
rect.setLength(7);
```

```
System.out.println(rect.calculateArea());
```

```
System.out.println(rect.calculatePerimeter());
```

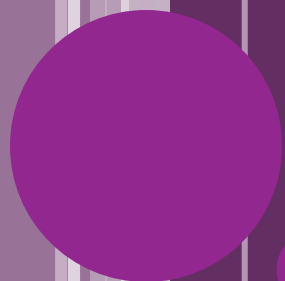
Object creation or instantiation

ساخت شیء یا نمونه سازی

Method Invocation (Message Passing)

فراخوانی متد (ارسال پیام)

کوییز

کوئیز ۱

- فرض کنید می‌خواهیم برنامه «بازی فوتبال» بنویسیم.
- هر یک از این موارد، با کدامیک از مفاهیم شیء‌گرا منطبق است؟
- (کلاس، شیء، متد، ویژگی و ...)

کلاس	فوتبالیست
شیء	علی دایی
متد	شوت زدن
ویژگی	سن بازیکن

The slide features a dark purple background. On the left side, there are several vertical stripes of varying shades of purple and white. Below these stripes, there are five circles of different sizes, also in shades of purple, arranged in a cluster. The text 'تمرین عملی' is written in white, bold, Arabic script, positioned to the right of the circles.

تمرین عملی

تمرین: مسأله بازی فوتبال

● مفاهیمی مانند موارد زیر را در یک برنامه تمرین کنید

● فوتبالیست

● علی دایی

● شوت زدن

● سن بازیکن

● نمونه سازی

● واسط

● بخش عمومی و بخش خصوصی

● نگاهی به برنامه: نزدیک شدن فضای مسأله و راه حل

The left side of the page features a series of vertical stripes in various shades of purple and white. To the right of these stripes, there are several solid purple circles of different sizes, arranged in a cluster. The text 'جمع بندی' is positioned to the right of these circles.

جمع بندی

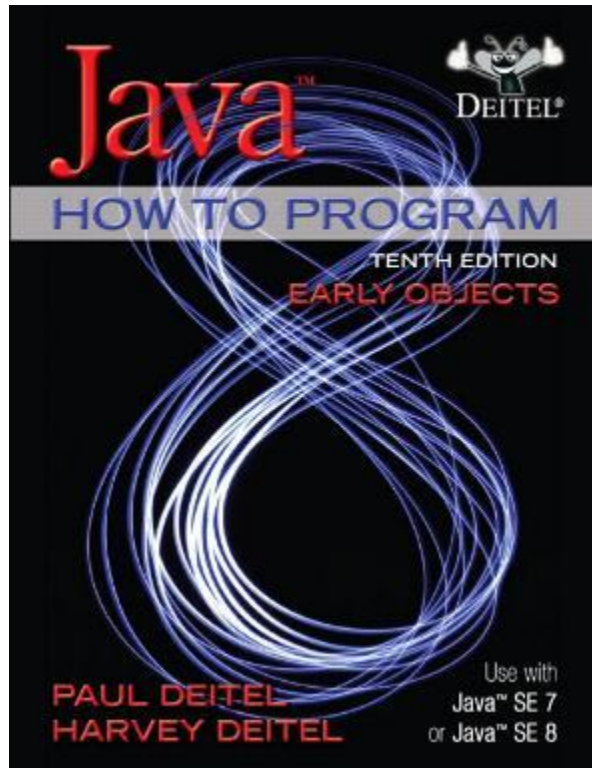
جمع بندی

- کلاس (Class)
- شیء (Object)
- نمونه سازی (Instantiation)
- رفتارهای اشیاء در قالب متدها (Method)
- ویژگی های اشیاء (Property)
- محصور سازی
- واسط

- فصل‌های اول و سوم کتاب دایتل

Java How to Program (Deitel & Deitel)

- 1- Introduction
- 3- Introduction to Classes, Objects, Methods and Strings

- تمرین‌های همین فصل‌ها از کتاب دایتل

- با کمک، زبان جاوا، برای هر یک از این موارد کلاسی تعریف کنید. از هر کلاس نمونه‌هایی (شیء) بسازید. ویژگی‌های هر شیء را تعیین کنید. رفتارهای هر شیء را فراخوانی کنید.

- مشتری

- شعبه

- حساب

- کارت بانکی

- کتاب

- عضو کتابخانه

جستجو کنید و بخوانید

- کلمات و عبارات پیشنهادی برای جستجو:
- Object Oriented Programming
- Procedural Programming
- Interface
- Encapsulation
- UML Class Diagram

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of several vertical stripes of varying shades of purple and white, and a cluster of five circles of different sizes in a darker shade of purple.

پایان

تاریخچه تغییرات

نسخه	تاریخ	توضیح
۱.۰.۰	۱۳۹۴/۲/۲۵	نسخه اولیه ارائه آماده شد

